

TELEGRAFUL ROMANU.

Nr 80. ANULU XV.

Telegrafulu ese de done ori pe septe-
mana: joi'a si Dumineca. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la espeditura
foiei pe afara la c. r. poste, cu bani
gat'a prin scrisori francate, adresate
catra espeditura. Pretiulu prenumeratiu-
nei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
car pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

Sabiu, in 5/17 Octobre 1867.

tru provinciile din Monarchia pe unu anu
8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si fieri straine pe anu 12
pe 1/2 anu, 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru
intea ora cu 7. cr. sirulu, pentru
a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a
treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, 4 Octobre.

In doi numeri precedenti amu publicatu si noi
dupa „Albin'a“ apelulu ministrului Eötvös precum
si programele sele pentru reuniuni infiantinde cu
scopu de a cresce (educá) poporulu.

Inca la cea d'antáiu fama ce ne sosti despre
intentionatele reuniuni de educatiune, vorbindu noi
despre bunetatea conveniriloru invetiatoriloru nostri,
amu aflu ore-si care asemenare intre acele reu-
niuni si aceste coveniri si prin urmare ne-amu ve-
diutu motivati a aplaudá ide'a dlui ministru. Astadi,
candu o avemu tota dinaintea nostra, o putemu a-
pretiá si mai bine si astadi deca i vomu cautá vre
o afinitate intre afacerile nostre privitoare la educa-
tiune, i o vomu si afli in mesura mai estinsa, in
sinódele cele mai recente (de curendu) ale biseric-
cei gr. or. din Transilvani'a, si in senatulu scolariu
constatoriu in un'a tertialitate din cleru, si in doue
tertialitati din poporu. Va se dica, si astadi, candu
avemu intregu quasi programulu dlui ministru, nu
ne modificámu parerea nostra de mai nainte.

Dlui ministru alu cultelor si alu ivetiamentu-
lui i jace la anima crescerea poporului. Vrea inse
cá interesulu de cresce se fia prin aceea mai viu,
mai inaltiatu, ca poporulu insusi se fia si elu unu
factoru activu la crescerea sea propria.

Sinodulu nostru bisericescu transilvanu tocm'a
din acestu punctu de vedere au manecatu la fies-
rea organizatiunei trebei scolariu, cáci elu au datu
sinódeloru parochiali, protopresbiterali si eparchiali
dreptulu a conduce treb'a scolara, dupa cercula ac-
tívitatiei fia-cárei parti sociali bisericesei, si si-au
sustinutu dreptulu de regularea trebei crescerei prin
sinodulu eparchialu si senatulu scolariu.

Referintiele sustatátore legali, cari incedu cre-
scerea poporului confessiuniloru respective, s'aru
paré ca prin mesur'a acest'a a ministrului voru su-
feri o modificare.

Noi afirmámu contrariulu, cáci Dlu Baronu
Eötvös insusi lasa confessiuniloru a duce si a con-
duce treb'a loru scolara, si proiectéza amintitele reu-
niuni cá unu sucursu spre inaintarea crescerei po-
porului preste totu.

Biseric'a nostra in sinodulu dela 1864 creéza
unu regulamentu dupa carele „biseric'a autonoma si
reguléza, administra si conduce trebile si afacerile
sele bisericesei, s c o l a r i si fundatiunali in tote
partile si factorii ei constitutivi, dupa form'a repre-
sentativa fundata in sant'a scriptura, canóne, insti-
tutiuni si pracs'a bisericésca“ (§ 1). Totu in acelu
regulamentu se dice, ca partile organice si adeca
parochiale, protopresbiteratele etc. (§ 4), fia-care
si continueza actiunile sele bisericesei, s c o l a r i,
si fundatiunali prin reprezentantii loru etc. (§ 6).
Biseric'a nostra asiá dara e ins'a o reuniune strin-
sa si legitima, la carea are dreptu fia-care crestinu
tinatoru de ea a luá parte in tote afacerile ce se
tinu de biseric'a in intielesulu conclusiuniloru sinodale.
Intre aceste se afla si afacerile scolari, incependu
treptatu dela cele ce se pertratéza in sinódele pa-
rochiale pana la cele ce vinu a se tratá in sinodulu
metropolitanu totu prin reprezentantii de ai poporu-
lui si clerului.

Asemenandu acum aceste doue institutiuni un'a
cu alt'a, adeca, regulamentulu biseric'e nostre cu
projectulu dlui Bar. Eötvös le aflámu in acea afi-
nitate, in care e d. e. totu omulu fatia cu biseric'a
si patri'a sea, pentruc'a pana candu biseric'a de-
manda fia-cáru crestinu, cá pre cátu sa implinésca
detorintiele sele cá crestinu, pre atát'a sa se
folosésca si de drepturile sele care i le da biseric-
c'a: pre atunci biseric'a demanda crestinului, ca
elu cá cetatienu sa-si implinésca detorintiele sele
Patriotice si totu odata sa se folosésca si de bu-

natátile acele, cari i le da patri'a. Prin urmare
suntemu de convictiunea aceea, ca ori si cine dintre
noi observandu cele ce rendúiesce biseric'a adunata
in sinodu eparchialu si metropolitanu spre binele
crescerei poporului, — póte sa intre si in reuni-
unea cea scolara, ce o proiectéza dlui ministru de
invetiamentu.

Standu parerea nostra, si sperandu, ca nime-
nea nu o va impugna, mai atingemu inca si vocea,
ce se redica afara de biseric'a nostra intr'aceea, cá
scol'a sa se emancipe de sub cleru. La noi ast-
feliu de voci se voru puté audi pana atunci, pana
candu metropoli'a nostra va avea norocire sa tina
unu sinodu metropolitanu administrativu bisericescu,
cáci atunci se va documentá de ajunsu, ca nici li-
ter'a, nici spiritulu institutiuniloru biseric'e nostre
nu iarta, cá clerulu sa monopolisedie cu treb'a cres-
cerei poporului. Documentu invederatu pentru a-
cestu asertu este regulamentulu biseric'e nostre in
Ardélu din a. 1864, a cáru cetire si studiare me-
rita atentiunea generale a tuturor barbatiloru nostri
confessiunali, dara si a barbatiloru nostri patriotici.

Evenimente politice.

Sabiu, 4 Octobre

Maj. Sea Imperatulu a sositu in 11 Octobre
dela Ischl si inca in decursulu aceleii zile inainte
de amédi a primitu pre Cancelariulu imperialu in o
audiintia de vre-o doue ore. Unele diuarie s'au
grábitu a ceti din ochii cancelariului impressiunea
audiintiei ce o avuse cancelariulu la Imperatulu si a
impartast publiculu, ca are sa se intemple de cu-
rendu unele lucruri de mare insemnatate. Altele
diceau, ca cancelariulu se aru fi esprimatú cátra unii
deputati din apropierea sea, — se intielege ca si a-
cest'a se dice ca in urm'a impressiunei avute in ur-
m'a audiintiei — : ca concordatulu are sa tréca
prin revisiune; cu Rom'a deca se póte; fára de
Rom'a si contra Romei deca trebuie sa fia. — Fói'a
oficiala pasiesce contra tuturor conjecturiloru de
feliulu celoru de mai susu si dechiara, ca cancela-
riulu nu s'a manifestatu nici cum, dupa avut'a au-
diintia.

Deputatulu M ü h l f e i d in o cuventare lunga
face propunere (si o motivéza) de a se delaturá
concordatulu, carea la cetirea dintáiu a fostu sprin-
ginitu de o majoritate insemnata. Propunerea s'a
indreptatu la comisiunea respectiva (confessiunala.)
Pre lángea tote ca membrii nemti din senatulu imperialu
facu multa vorba pentru putina isprava, deca se adevere-
sce scirea ca M. S. prin biletu de mána a dechiaratú
ca adres'a celoru 25 episcopi se va transpune senatu-
lu imperialu spre desbatere: — atunci sórtea con-
cordatului se cam póte prevedé.

Din siedintiele premergátorie ale senatului im-
perialu va fi de interesu a aminti cuventulu lui G i o-
v a n e l l i (dep. tirol.) in carele intoneza auto-
nomia tieriloru, si ale poloniloru Z i b l i k i e w i c z
si Z e m i a l k o w s k i. In ideile acestor'a se vede
ce-va marcatu, pre candu nemtii din stáng'a sena-
tului imperialu facu vorba multa din teoriile de
drepturi, din care in sa se vede nesuintia de a
suprematisá pre celelalte natiuni cu ai cároru re-
presentantii siedu impreuna in senatulu imperialu.
§ 15. din drepturile fundamentale de statu, in care
se garántéza autonomia bisericeloru recunoscute de
statu, lu amendéza deputatulu Bucovinénu Andree-
viciu. Impartasimu mai la vale, dupa „Albin'a“,
cuventarea intréga rosita cu acésta ocaziune de
cátra deputatulu amintitu.

La „Fränk Journal“ se scrie din Berlinu ca
atátu aci cátu si in Vien'a se lucra din tote pute-
rile pentru impacarea curtiloru acestoru doue re-
siedintie. De aci se deduce mai departe ca Impe-
ratulu Austriei si Regele Prussiei se voru intalni

cátu de curendu in Baden-Baden. Ansa la scirea
acést'a dede schimbarea in planulu de calatoria alu
Regelui Prussiei. Acést'a avea adeca a se întorce
din caletori'a sea dela Weimar dreptu la Berlinu.
Acum inse se dice ca de aci va calatori spre a pe-
trece ore cátu-va tempu la Baden-Baden. Nu se
scie deca combinatiunea acést'a are ce-va temeiú
realu. Caus'a, se dice mai departe, aru fi de a se
cautá in intielegerea intre Franci'a si Itali'a asupr'a
cestiunii romane.

Din s t a t u l u p a p a l u se spune meru ca
trupele papei invingu pre garibaldini; de alta parte
insa se spune, ca trupele cestoru din urma totu
crescu si se immultiescu. Regimulu italianu con-
centréza trupe la marginele statului papei si trami-
sulu sea la curtea din Parisu dechiara ca situatiu-
nea in Itali'a e fórté seriósá si trupele italiane au
sa intre in provinciile Romei.

Din R o m a n i a se scrie in diuarie ca la
Bacáu s'aru fi aflandu 4000 puscii de ale emigra-
tiunei magiare si ca césta din urma le-aru fi cé-
datu regimulu austriacu. Consulu c. r. austriacu
au dechiaratú asiá dara armele din cestiune de pro-
prietate austriaca si le-au reclamatú pentru re-
gimulu seu. Cele mai noue sciri din diuarile nem-
tiesci si ungresci spunu, ca gard'a nationala din
Bacáu au confiscatu puscile si le-au dusu la pri-
maria cu puterea. Consululu s'a indreptatu cátra
regimulu domnescu cá sa-i viza intr'ajutoriu spre
a-si puté duce in indeplinire insarcinarea ce o are
in privinta cestiunatorulu arme.

**Caderea tieraniloru romani la miseria —
seracia — de desperatu.**

Orestia, 25 Septembre.

(Capetu din nr. tr.)

Aru fi dara o necesitate imperative ca inal-
tulu Gubernu regescu sa ia, chiaru in interesulu
inaltulu regimu, mesuri pentru impedecarea reului
descriu, prin oprire sub respundere si pedépsa cá
cárcimarii in sate sa nu dea beuturi pre conto mai
multu cá pana la 3 fl. v. a., prin oprirea, cá sub
slujb'a biseric'e in dumineci si serbatori sa fia crij-
mele inchise, adeca sa nu se venda beuturi. Mai
incolo, sa nu fia iertatu a se primi bucate pentru
beuturi sub pedépsa grea, dictata atátu pentru crij-
mari cátu si pentru celu ce aru cutéz'a a duce bu-
cate pentru beuturi. Mai adesa controlare a mesu-
riloru exoffo in privintia marime, cátu si in pri-
vintia calitatiei beuturilor, si aflandu-se falsifi-
cate sa se traga crijmarii culpabili la pedépsa grea
etc. si ca dregatoriele politice sa scótiá mai intáiu
contributiunea anuale si apoi dupa aceea detoriele
pentru beuturi. —

Mai incolo, *) de-si cu parere de reu, totusi
nu mai potu rabdá, me dóre inim'a pentru o mul-
time de ómeni pagubiti din partea unoru ómeni fára
de consciintia, cari iéra se folosescu de credulitatea
poporului. Me voiú margini de asta data a men-
tioná numai unele slabiciuni — sa nu dicu abusuri,
ale Drului Ratiu, advocatu.

D. Dru R., nu sciu pentru ca e románu numai,
séu si pentru ca striga asupr'a natiuniloru si anu-
mitu asupr'a natiunei ungare, si-a fostu castigatu
unu renume cá advocatu. La densulu au cursu din tote
partile comune intregi si particulari incurcati cu fostii
loru Domni in procese urbariale etc. Se indemnau u-
nele comune si unii particulari din altii sa mérga
la doctorulu R., carele le va miru páriile cu domni.
Se intielege ca trebuie sa fia indemnata si astufeliu
de ómeni a nu se impacá cu dnii, despre cari nu

*) Pentru cele ce urméza amu publicatu articulu numai
la repetit'a stáruintia a tramitatorului, lángeu densulu
tota respunderea asupr'a-si. R.)

eră prospectu ca voru puté dobendi prócesulu. De aici se vede ca scopulu a fostu si intr'acolo indreptatu cá sa se scóta anticipatiuni dela ei, sa-i despóie de bani. Lasu sa premérga unu esemplu numai, de natur'a acést'a, dupa informatiune dela unu D. demnu de crediamentu, ca in Silvasiu lángha Reginu aru fi fostu circiter 40 de dieleri ai Baronului P e j a c e v i c cu câte 20 jugere la câmpu si locu din launtru. Mentianatu Br. a imbiatu cu câte 10 jugere si mosia din launtru numai sa se impace, la ce insa Dr. R. nu aru fi lasatu pre ómeni. Acum suntu dobenditi si se voru scóte din case. Mai inainte sa nu fia statu reu acesti ómeni; aveau animale domestice pre la casele loru, insa asiá se vede ca au trebuitu sa le venda cá sa dea bani la dlu advocatu mentianatu, cáci de acele acum nu se prea vedu pre la ei, si éca au perdutu si procesele. Acestu casu espusu, cum dleu l'amu auditu dela unu domnu de crediamentu; cu tóte aceste suntu alte de cari suntu siguru, dintre cari numai cele urmatóre: In Comun'a Szt-An'a de vre-o 30 fosti iobagi s'au fostu acatiatu fostii domni sa le ia pamenturile. Dlu Dr. R. a fácutu contractu cu ei se plátésca pentru purtarea procesului fia-care câte 30 fl. v. a. Peste 100 fl. au si plátitu, vedindu inse ca nu-i reprezenteza la pertractári s'au lasatu de elu si spre norocirea loru au datu in O s i o r h e i u de unu Domnu, care a cautatu si a gasitu in opulu Dlu G r i m din 1863, ca Domnii suntu pentru pamenturile de sub intrebare desdaunati, le-a adusu pentru cáti-va florini dela Sabiuu documente in privint'a ast'a, cari documente vre-o 2 insi le-au produsu la dlu'a de pertractare, ce vedindu contrariulu loru s'a lasatu de a mai purtá procese cu ei; banii insa dati au remasu la d. Dr. R. Oare Dsea nu putea gasi ast'a, trebuia se ia dela fia-care câte 30 fl., ce s'aru fi si intemplatú adeca aru fi scosu sum'a intréga de nu le venea celalaltu Dnu intr'ajutoriu si in fine póte ca pentru neglenti'a sea perdeau ómenii si processele.

Dela locutorii din Topliti'a, Mesterháza si Cuesdiu a luatú sume mari pentru cá sa le pórté processele, in cari erau incurcati cu Domnii pentru munti, processele suntu perdate, pentru ca Dsea n'a fostu neci odata la fati'a locului in persóna sa se fia informatu despre starea lucrului, sa-si fia fácutu unu conspectu despre situatiunea locului, ci a tramesu la pertractári ne concidientulu sau Caciortulu si Partenie Ratiu, cari nu suntu juristi si nu au fostu in stare sa-si apere clientii fatia cu advocatii contrariloru, ómeni renumiti — si asiá au perdutu ómenii unii dupa alii processele de o parte, si de alta parte si-au perdutu banii.

Nu a fostu D. Dr. R. la judecatori'a scaunala

a Moresiului de candu este advocatu, la pertractári, de-si a avutu din scaunulu acest'a dela multi ómeni procese de purtatu si an fostu multe pertractári, cele sciu si eu, precum nu a prea amblatu neci la alte judecatorii la pertractári, dupa cum mi-a spusu unu Domnu chiaru din cancelari'a Dsele, observandu-mi totu odata, ca se ocupa mai multu cu cause natiunale. O! ce frumóse cause natiunale aru fi fostu, se fia lucratu cu dilgentia processele miseriloru tierani, cá sa li se fia facutu dreptu unde au avutu dreptu, sa fia fostu ei de ori-ce natiunalitate, déca le-a luatú asupra-si si a mancatu banii dela ei. Mai multe a-siu fi in stare de a spune, cine inse nu va crede iée inainte Nr. Gazetei din an. 1866 27 et 28. unde corespondentele acestui articulu Protopopu din Regenu C r i s i a n u dice, ca au trasu pelea de pe sermanulu romanu, ia mancatu carnea etc. mai intrebe si pe D. Protopopu T r o m b i t a s i u din M. Osiorheiu séu pe altulu de pe acolo cáci si in Osiorheiu si in Regenu vorbescu multi multe de tóte despro mentianatulu Dr. Aru face bine si tenerimea studiósá romana ca numai dupa-ce e bine convinsa despre meritele unui barbatu alu natiunei, sa-i tramita adrese si salutári.

Observezu ca mie D. Dr. R. nu mi-a fácutu neci unu reu, nu mi-a datu ansa la neci un'a mania, ci pe mine faptele Dsele comise cu miserii sei clienti m'au condusu a scrie aceste sire, si ast'a asiú fi fácut'o cu ori care altulu.

In fine cátu se atinge de caderea tieraniloru románi la apesatórea miseria póte servi cu deslusiri si disertatiunea Secretarului gubernialu Ladislau Vajd'a, care — disertatiune — merita a fi tinuta cá o icona la casele locuite de románi, de si amu datu eu de unu Dnu románu aici in Orestia, cáruia nu-i venea la socotela acést'a disertatiune*), precum neci articulu din M. Osiorheiu 16 Aug. 1867 esitu in „Tel. Rom.“ nr. 65 si 66. pentruca Dsea nu face nemica pentru prosperarea poporului románu care are atát'a lipsa de sfaturi si invetiatura din partea inteligintiei románe, si apoi déca face altulu ce-va lu invidiéza. Domnulu Vajd'a si-a aflatu insa si din partea adunárei recunoscintia, cáci a fostu la cetirea operatului seu mai adese ori interruptu cu vivate. Unu lucru a trecutú Dlu Vajd'a cu vederea, care trebuie sa ocupe locu in operatulu — disertatiunea — séu voluminosu, lucratu in folosu si pentru binele natiunei, sele, care trebuie sa-i fia storsu multa ostenéla. Trebuie sa ocupe locu intáiu — numele unui barbatu intieptu si eruditú din Austria, care a fostu si este fal'a natiunei,

*) Póte form'a ei. — R.

care are atálea titluri la radicarea natiunei si a fácutu d'acést'a a devenitu atátu in launtru imperatiei cátu si in Europ'a, cunoscuta si respectata, care dupa mai multe cate a-si avea de a insirá, este unu fiu si barbatu alu natiunei románe plinu de merite pre terenulu eclesiasticu, scolasticu si politico-natiunale, prin a cáruia staruintia activa si influentiátóre s'a efectuatu Asociatiunea transilvana pentru literatura si cultur'a poporului románu (1861), care — asociatiune — a fostu cá unu meteoru premergatoriu pentru infintiarea celorlalte 5 asociatiuni románe din Austria si pre carea acel'a au condus'o cu atát'a zelu si tactu pána in vér'a trecuta. — Acolo, unde a fostu laudate in acést'a disertatiune meritele literatului nostru barbatu T. Cipariu, cascigate pe campulu literatúrei; cari altmintrea ori cine aru vrea sa i le abstraga, aru peatú, acolo erá loculu era detori'a a se face pomenire de acel'a cáru i detorimu noi atát'a.

Mentianatulu barbatu, nu multu i-si va face, de-si unalu séu altulu — (aici nu intielegu eu pre dlu Vajd'a) — nu-i va recunósce meritele in deplin'a loru mesura. Faptele romanu fapte, cele bune in insusirea loru marétiá, gloriósá si in decursu de seculi neuitate, cele rele in insusirea loru rea si degradátóre. T. Cipariu.

La cestiunea concordatului.

Cei 25 de episcopi catolici au turnatu uleu in focu candu au pasitu cu adress'a loru la treptele tronului imperatescu.

Aru fi unu lucru cu nepotentia de a inregistrá tóte párerile ca e s'au pronunciatu contra acelu pasu, care a versatu indignatiune in cea mai mare parte a credinciosiloru catolici afara de preotime. Consiliulu municipalu din Vien'a eschiamá intre atele in contraadres'a lui asternuta senatului imperiaiu, ca clerulu dice ca se intereséza de creșterea copiiloru nostri. Noi, nu ei, ne interesámu de copiii nostri, cari scimu simi cá parinti de familia, care simtiu preotii (catolici) nu-lu potú avé.

Reforma lui Schuselka din Vien'a dupa-ce constátéza pericolulu ce-lu provóca adress'a episcopiloru asup'a esistientiei monarchiei austriace, dice, ca aru fi ostenéla desiérta a resturná principiile acelei adrese. Lucrulu e déjá de multu judecatu, lipsesce numai esecutarea acelei judecati. Scóte unu pasagiú din adresa in carele se dice ca Eppii trebuie sa se intrepuna pentru Ddieu, pentru tron, pentru poporu si beserica.

Ilustrandu dis'a fóia acestu pasagiú dice, ca ceea-ce privesce pre Ddieu apoi potú Domniele loru sa fia fára de neci o grigia si sa-lu lase in grigia Atotu scientiei si Atotuputintiei sele. E o trufia, obrasnica candu cine-va si chiaru si unu colegiu

FOISIÓRA.

Fragmente din desbaterile societatii academice.

Precum amu disu si la alte ocaziuni, mai multe discursuri tinute si discusiuni decurse in sinulu societátiiei academice aru fi meritatu cu totu dreptulu pastrarea si impartasirea loru la publiculu celu luminatu alu natiunei. Voindu Ddieu, asemene desbateri, póte si mai interesante decátu cele din estempu se voru audí si in an. urmatori; erá insa bine cá acestea din estempu care se potú considerá cá fundamentulu celoru viitóre, se fia fostu pastrate nu pentru gloriól'a membriloru respectivi, ci pentru interesulu comunu. Ci totu inceputulu este greu, era acést'a este unlu din cele mei grele. Unele propuneri séu amendamente motivate s'au alaturatu la protocoále dilei; acelea se voru vedé atunci candu se voru publicá in Bucuresci cu speșele societátiiei. Noi din parte-ne ne-amu pastratu unele dise mai memorabile, cum si unele puncte, asup'a cáror'a decursera discusiuni mai caldurose.

In cate-va siedintie ale comisiunii filologice au fostu multa disputa, déca este sa se ascepte séu nu, in ABCdarele romanesci alfabetulu intregu usitatu in Abedarele curatu latinesci. Unii cerea sa intre pána si Ph si W cá litere. Resultatulu a fostu celu care se vede in propusétiunea fácuta de d. Cipariu, ca s'au primitu numai 25. —

Asup'a aplicárei literelor h, l, n, z au cursu dispute lungi si une-ori fórté animate. DD. Macesimu si Carageani voiau de es., cá in locu de chia-

ma sa se scrie cliama si totusi sa se pronuntia chiama, in locu de ómenii sa se scrie omenii cá si in dialectulu macedo-romanu, eara h se fia consideratu numai cá necesariu pentru cuvinte de origine steina. Cu n s'a perdutu multe óre de discutá fára resultatu, pentruca cati-va mem. cerea cá in verbii, cá r e m a n u p u n u sa se scrie remaniu, puniu si totusi sa se pronuncie remaiu, puniu. Opusétiunea celorlaltu fu in acestu punctu atátu de constanta, in catu din acést'a cauza vedindu-se cum dilele sbóra, proiectulu comisiunii se delaturá si se acceptá de base celu mai scurtu si simplificatu alu D. Cipariu. Anume in siedintia din 26 Aug. v. enuciá si d. Cipariu: Etimologi'a se mérga numai pána unde suferé usulu l i m b e i. In aceasi siedintia d. Eliadu recomená cu totu adinsulu ortografi'a lui Petru Majoru, pe care insa d. Cipariu o combatú in unele párti ale ei.

Totu atunci se intoná tare de cátra alti mem. cá se nu silimu pe romani a alergá la limb'a latina, pro cátu tempu etimologi'a si analogi'a limbii proprie le póte fi de totu ajutoriulu.

De alta parte se aruncá intrebarea, déca se cuvine cá la regularea limbii romanesci se consultámu cu privire la ortografi'a si la forme nu numai pre ambele dialecte (dacicu si macedonénu), ci si pre toti provincialismii si pe tóte gergurile (jargon, Kauderwelsch). Respunsulu fu ca trebuie, insa asiá, cá nu cum-va se sacrificámu la cati-va provincialismi si gerguri neci legile generalé ale limbii si neci chiaru pronunsierea (foneti'a) acceptata si domnitóre la partea cea mai mare a natiunei.

In o alta siedintia se enuciá urmatorulu adevéru comprobatu de esperienti'a tuturoru seculiloru la tóte popórele: Neci o limba n'a potutu im-

pacá toti provincialismii si tóte dialectele; neci a nóstra nu le va puté impecá. Unu dialectu se cultiva, ear celelalte i vinu numai intr'ajutoru.

Cu respectu la dialectulu macedo-romanu se puneá intrebári cá acestea: Care este numerulu macedo-romaniloru? Cáta este literatú'a loru? Au ei numai unu dialectu in tóte provinciile dintre Adriatic'a si Négra. Care suntu provincialismii loru?

Societatea academica se va vedé constrinsa a tramete filologi corespondenti acolo la fati'a locului, precum a tramisu academi'a magiara in Moldov'a, in Caucasu, in Tibetu si chiaru in Chin'a.

In favórea lui H cá litera romanéscá s'a produsu vocabale, precum hamu, hatiu, hai, hei, habeuca (dela hebes), hemesitu (dela femes) hidá (faedus, franc. hideuse), holbatu, holteiu, hora, humé, huhárezu si cate-va nume proprii, precum Horea, Hunedór'a, Huedinu, Husi, care toc'm'a se fia fostu straine, astadi nu le mai poti desradeciná din limba cu neci unu modu si neci ca trebuie sa le desradecinezi, déca nu-ti vrei réulu teu, pentruca de es. Horea este numé istoricu, numé concrescutu cu istori'a natiunei romanesci, din care nu vei mai putea face Orea, precum neci din Hora nu vei face ora, neci din hai ai, neci din hamu amu et.

In favórea lui Z s'au adusu intre altele zamu, zeru, zelu, zóla, buza, urezu (oryza), cum si mai multe nume proprii adoptate definitivu in limba, precum Zoe (femeia), Zabulonú, Zevedeiú, Zoroastro, zodiacu, zefiru, zenitu, apoi chiaru dupa gramaticá si principale dlu Cipariu, aplanezu, fixezu, determinezu, razamu, romaniza, armoniza, urméza, etc. etc.

Qu a fostu batutu de toti din limb'a romanéscá afara de dlu Eliadu, s'au invoitu insa cu totii, cá precum K asiá si Qu sa se scrie anume in numele proprii curatu straine, prin urmare Kaiserfeld

de episcopi și cardinali, călăza a merge asă de departe și a vré a luá sub scutul loră pre Dlu cerului și alu pământului. Ce s'atinge de tronul apoi s'a pututu imperatul convinge că ajutoriu iau datu ultramontanii în Itali'a și în alte părți și cum s'au aretat de recunoscători. Arata că tronurile se întărescu în țările protestantice, precându în țările catolice au fostu mai totu tempulu subminate de conjuratiuni d. e. în Itali'a și Spani'a. Ceea ce privește poporul, acest'a are reprezentati'a seă în comune și în diete; mērga și clerulu acolo și multămēscă-se cu cerculu de activitate ce li se zvine și nu pretindă a fi o castă privilegiată și a formá statu în statu. De alta parte cum voru puté episcopii sa se întrepună pentru popora candu tóta inteligenti'a e în contra lor. Léra cardu dīcu ca ei se întrepunū pentru biserică le pune întrebarea: ca ce e biseric'a? Citeza din catechismulu celu micu pentru școlele rom. catolice din Austri'a dela pag. 16 unde stă: Ce este sânt'a biserică catolică? La acest'a se respunde: „Sânt'a biserică catolică e adunarea ce vedintă a tuturor o. r. u. creștinilor dreptu credincioși.“ În urm'a acestor'a întreba „Reform“ numai decātu: unde se vede în biseric'a rom. cat. vre-o adunare a tuturor credincioșilor și unde s'a veditu specialminte în cestiunea concordatului? Nicairi! suna respunsulu. În cestiunea concordatului fura numai 25 episcopi adunați și chiaru și acest'a adunare a fostu nevediuă. Sa cerce episcopii sa faca o adunare vediuă a tuturor catolicilor și ei se voru convinge ca ei în adres'a loră nu au avorbitu nici decum în numele biserică. Léra déca aru vrea ei sa afirme că toti acei'a, cari suntu în contra concordatului nu suntu dreptu credincioși, atunci biseric'a catolică dreptu credincioșă în Austri'a aru fi asiá de mică încātu s'aru puté dice cu totu dreptulu, ca episcopi jertfiscu concordatului în biseric'a.

Discursulu din sied. de Mercuri (9 Oct.)

a senatorului imperiale Samuilu Andrievicu în caus'a autonomiei biserică.

Articolulu 15 din legea fundamentala de statu referitoare la drepturile generale ale cetățienilor suna: „Fia-care biserică și societate religioasă recunoscută legalminte are dreptulu exercitiului de religiune publică, dispune și administrăza afacerile sele interne autonomu, este însă supusa legiloru generalu de statu că fia-care alta societate.“

Din cuprinsulu acestui articulu de lege e de întielesu, ca onoratulu comitetu avu de scopu a garantá fia-cărei biserică recunoscute de statu autonomi'a deplină în administratiunea afaceriloru sele.

sa nu se scrie Caiserfeld, nici Königgrätz Coenigraetiu, nici Quäcker, Quasdanovich, sa nu se faca Cuaecher, Quasdanovicu.

Despre e în locu de i la dente, lente, mente, argentu, sene, mene, prende etc. etc. inca a fostu dispute mari, din causa ca mai multi membri nu se invoira nici decum, pentru că principiulu etimologicu sa fia impinsu până în latinia și până acolo, încātu sa se altereze chiaru acea parte a pronunțării romanesci, care este c o m u n a tuturor românilor din tóte țările asiediate între Dunare, Marea négra, Nistru și Tis'a. Argumentele aduse pro și contra cu acea ocaziune erá fóte interesante, maioritatea cumpani pentru pastrarea în asemenea casuri a pronunțării de astadi, că adeca sa se scrie i precum se și pronunția. Totu asiá voia maioritatea că o și u sa se scrie totu cum se pronunția în vorbele în care se schimbă o în u, d. e. pociu, putere, pututu, jocu, jucatu, din causa ca asemenea capritiuri parute ale limbei suntu cerute chiaru de geniulu ei, de eufonia și adesea de prosodia, apoi alte limbi suntu încarcate cu miș de esemple de feliulu acest'a; asiá d. e. în latinesce din ago nu faci nici scrii pret. perf. agi, ci egi, facio feci, nu faci, do dedi, nu dadi, ille illius, nu illeus, is ejus, nu ius etc. etc.

Mare rola au jucatū în decursulu desbateriloru ortografice despre o parte Principi'a dui Cispariu, eara de alt'a cartea titulata Nouvelles leçons sur la science du langage. Cours professé a l'institution royal dela Grand-Bretagne en l'année 1863. Par. Max Müller professeur a l'université d'Oxford. Traduit de l'anglais. Paris 1867. Acea carte de altmintrea interesanta, erá desu citata mai alesu în siedintiele din 7/19 și 9/21 Septembre în contra etimologistiloru prea riguroși. (Va urmá)

Că unu fiu și preotu alu biserică ortodoxe orientali recunoseu cu multămire acestu scopu voituri de bine, aflu însă, ca în redactiunea presentu nu e acestu scopu respicatu deplinu, celu putinu nu în acelu modu, ca în unele cumpetóre și esentiale privintie sa se întempine tóta indoiel'a.

Conferandu articulu 15 cu patent'a imp. din 31 Decembre 1851, carea suna: „Noi dechiarăm prin acest'a patent'a respicatu, ca vomu a sustine și aperi pre fia-care biserică și societate religioasă recunoscută în statu în dreptulu exercitiului publicu de religiune, deci în administratiunea autonomă a afaceriloru sele, asemenea în posesiunea și folosint'a instituteloru, fundatiuniloru și funduriloru sele pentru scopuri de cultu, de instructiune și de binefacere, remanendu însă ele supuse legiloru generali de statu“, conferandu dīcu articulu atinsu cu acest'a patent'a imperatēscă, se arata, ca acum'a nu se garantēza biserică tóte acele, ce fura desemnate înainte de multi ani prin generositatea monarhului.

Pre candu în patent'a imp. din 31 Dec. 1851 e vorb'a despre autonomi'a bisericiloru în administratiunea afaceriloru bisericesci fãrã d'êr e s t r i c t i u n e, suntu desemnate în articulu presentu numai afacerile interne. Pre candu ierasi în acea patent'a s'a garantatu biserică posesiunea și folosint'a fundatiuniloru, instituteloru și fonduriloru pentru scopuri de cultu, de instructiune și de binefacere, în articulu de acum nu se atinge nici cu unu cuvintu de averile bisericesci.

Ca în respicatiunea „a faceri interne“ e de cunoscutu o restrictiune a biserică în autonomi'a ce-i compete dupa asiediamintele sele în administratiunea afaceriloru proprie nu este indoiel'a, și eu trebuie se intonu epitetulu „interne“ cu atãta mai vertosu, de ôre-ce de la finea secolulu trecutū încôce se impreună cu acestu cuvintu dupa plăcu au mai multu, au mai putientu; bã acestu cuvintu află adese, de-si nu în Vien'a, dară în provinciile mai departate și aceea interpretatiune, ca organele regimulu lasa organeloru bisericesci numai altariulu în celelalte afaceri inse de si întrebă de biserică, remănea cuvintulu ei prea adese nebagatu în sēma.

Léra daca intonu lips'a decisiuniloru în privint'a posesiunii, folosintei și a administratiunii averiloru bisericesci caus'a e, ca biseric'a nu pôte fi liniscita prin redactiunea art. 5 carele vorbesce despre inviolabilitatea proprietății în genere, cu atãta mai putinu a art. 6 din legea presentă, carele face posibilu o restringere a biserică întru castigarea și dispunerea cu proprietăți imobile.

Eu nu potu cugetá, ca acum'a, candu e vorb'a de asigurarea de drepturi în mesuri mai întinse pentru alti cetățieni și corporatiuni, aru voi cine-va sa detraga biserică și aceea, de ce se bucurá ea și până acum.

Că sa fia însă bine întielesu, însemnu, ca eu nu cugetu la acele privilegii și imunități, pre care le posedea vre-o biserică înainte și spre mahuirea celoru-lalte societăți religioșe; nici nu socotu eu a ceea îndreptari ale unei alte biserică pre teritoriulu statulu, care acum cu nedependint'a unui statu de dreptu nu se potu impreună. Eu me restringu și cugetu numai la aceea, ce aru fi de conșormu unei biserică numai decātu, că sa existe conformu delinamentelorū constitutiunii sele.

Prin recunoscerea legală a unei biserică în statu este pusa și constitutiunea ei sub tutel'a legiloru publice. Fiindu dară vorb'a despre libertatea și autonomi'a biserică, aru trebui sa fia garantata o miscare libera în launtrulu întregulu cercu alu constitutiunii sele, altmintrea garanti'a autonomiei aru fi numai ilusoria.

O marginaire se pôte pretinde dela biserică și cu acest'a trebuie sa se impace biseric'a, însă nu mai intru acele, ce suntu spre scaderea bineluz de statu și numai în acea mesura, încātu colidēza cu interesele legali ale unoru altoru factoru de statu. Insa doctrinele și constitutiunile bisericiloru recunoscute în Austri'a nu colidēza cu interesele statulu, din contra ele spriginescu binele statulu. „Imperati'a mea nu e din lumea acest'a“ dīse urditiurulu biserică, și ierasi: „Dati lui Dumnedieu cele ce suntu ale lui Ddieu, dati și Imperatului cele ce ale Imperatului.“ Teritoriulu biserică nu este asiá dară lumescu, nu e pamentēnu, ci e religiosu-moralu, eternu. Pre acestu teritoriu pretinde biseric'a deplin'a libertate, deplin'a autonomia.

Sa-mi fia iertatu, a desemná cu putine trasuri cele ce suntu de lipsa biserică dupa destinatiunea seă, și pre care teritoriu trebuie că sa pretindă deplin'a autonomia.

Biseric'a este unu institutu urditu de Ddieu pentru scopuri religiosu-morale. Că purtatori'a a celei solie este purtatori'a a celoru trei oficii mantuitoře, adeca alu invetiatoriului, alu preotiei și alu administratiunii bisericesci.

De invetiatoriulu biserică se tine competenti'a: a predicá cuvintulu evangheliei în adunări publice, invetiatori a asiedii, școle confesiunali a urdi și a le conduce institute mai inalte și aluminate clericale a sustine, în genere a dispune tóte cele ce suntu în folosulu invetiatoriului bisericescu.

De preoti'a biserică se tine competenti'a: a serbá publicu cultulu dumnediescu, și a aduná spre acest'a comunitatea credincioșiloru, locasiuri bisericesci a radică, funduri bisericesci spre sustinerea locasiuriloru s. și a servitoriloru, a urdi și a le administrá; sacramintele s. și alte functiuni pentru vii și morti a plini, organele oficiiloru bisericesci a le alege și asiedii, serbări publice a face, casatori'a a o binecuvēntá, în genere a dispune tóte cele ce se atingu de cultulu dumnediescu.

De administratiunea biserică se tine: priveghiarea asup'a societății în genere și asup'a vietuiri religiosu — morale în deosebi, legea lui Ddieu a o aduce în deplină și în spiritulu ei a face legi noue, a întempiná fãrãdelegile și necuviint'a, a serbá adunări bisericesci (sinode) și a consuliá a serbá negótiile, disciplin'a biserică și a mantine și a dispune tóte cele ce apartinu de administratiunea biserică.

Acest'a e tóta plenitudinea afaceriloru ce stau în cerculu competintiei bisericesci; acest'a e tóta autonomi'a ce o pretinde biseric'a. Mai multe decātu aceste nu se tinu de ea, de mai multe nici nu are lipsa, spre a esista și a-si implini misiunea seă. Dară aceste tóte nici nu se potu detraga biserică, de ôre-ce ele se referescu la cele eterne și nu la cele temporale, ele suntu proprietatea biserică și nu avuti'a straina.

Tóte aceste afaceri le-a administratu biseric'a în secolu cei trei d'antãiu cu totulu autonomu. În tre marginele și numai cu puterile sele se sustinū biseric'a în fati'a urgiiloru sangeróse în totu imperiulu romanu. Ea invetiá, asiedii invetiatori, urdiá școle catechetice; în ea se aduná la serbători ddieesci, organisiá comune bisericesci, alegea și asiedii organele servitiului bisericescu; ea facea sinode și tratá în ele despre negótiile mai importante. Asiá s'a sustinutu biseric'a prin cei trei secolu ai erei crestine numai între marginele și prin puterile sele fãrã de amesteculu unei puteri externe, fãrã de influenti'a regimulu imperatiei române. Dară i lipsiá odihn'a esterna, recunoscerea politica în imperiulu romanu, ce domniá preste trei părți de pamentu.

Tocm'a cu marele Constantinu, începēdu rondulu regentiloru crestini, castigá biseric'a îndreptatirea politica. Ea se pune în unu reportu legalu cu statulu, între ambele autorități se desvólta cele mai amicali referintie; statulu concede biserică bratiulu aperierei cetățiene, eara biseric'a statulu participarea în afaceri, pre cari mai nainte le administrá singura.

Parerea, ca în imperiulu romanu increstinatu aru fi fostu biseric'a identificata cu statulu, ba ca biseric'a aru fi fostu stapanita de statu întru tóte, se restórna prin dōne marturii cardinale, un'a adeca a imperatulu Justinianu eara alt'a a papei dela Rom'a Gelasiu. Justinianu dice: „Dōne bunetăți s'a datu omului din grati'a ddieescă: preotia și regimulu statulu, aceea ingrigesce de cele eterne, eara acest'a de cele temporale afaceri ale omului. Mai respicatu inca scrie Gelasiu cătra imp. Anastasiu dīcēdu: „Imperatores in ordine rerum ad religionem spectantium episcopis suntu subjecti, episcopi autem illo, qui primam sedem occupat non excepto in ordine ad regimem republicae politicum, legibus imperatorum obedire debent.“ Si în fapta, asemanandu legelatiunea statulu romanu cu decisiunile biserică, se arata, ca ambele legelatiuni mergeau un'a lângă alt'a, ambele autorități steteau un'a lângă alt'a.

Ear dupa caderea imperiulu romanu apuca reportulu biserică cătra statele, nascute din dere-maturele acelu imperiu mare, dōne direptiuni, și anume în occidentu spre daun'a statelorū, iera în orientu spre daun'a biserică. Eu nu voru sa inducu tristele consecintie, ce se facura spre daun'a puterei de statu și se dedusera până la detronarea de regenti din decretaliile Pseudo-Isidore, asup'a căror'a scienti'a facu de multu judecat'a. Eu trecu și preste miscările cumplite ale re-

formatiunei spre eliberarea tronurilor de sub stapanirea Romei crestine. Eu remanu pe langa Austria; unde din tempula legelatiunei iosefine ierarhia, besericea rom. cat. deveni mai angustata in cerculu sea de competentia, pentru carea insa besericea rom. cat. fa ore-catu desdaunata prin privilegie naintea celorlalte confessiuni.

Privindu cu linisce cursulu lucrurilor, precum s'a desvoltatu elu de atunci incóce, se arata, ca intre competenti'a statului si a besericea nu s'a pre deosebitu; din contra e de aflatu ore-care comuniune in ambele directiuni. Mie-mi vine, ca in Austria mergea pana acum asiá, precum se intempla intre doi fratini, cari, pana ce suntu in cas'a parintesca, nu pre alegu intre alu meu si alu teu, si asiá unulu intrebuintieza adese cele ce suntu ale celui'a laltu.

Acum insa, precum se vede, sa incete acea comuniune; fia care parte, fia-care din aceste individualitati se pastreze numai proprietatea sea si se dispuna autonomu. Fiindu dara vorb'a de o deosebire de olalta ale acelor'a, ce pana acum erau comune statului si besericea, aru fi de urmatu dupa axiomulu de dreptate generale: „Ce tie nu-ti place, altui'a nu face; si cum doresti a le tale, asiá concede si altui'a ale sele.“

Statulu sa se elibere de influenti'a besericea in scola, in administratiune si in judecatoria. Ei bine! besericea ceea-ce nu se bate dupa stapania, nu póte avea nemic'a in contra; dara tocma asiá e cu dreptulu, ca sa se garanteze si besericea autonomi'a sea.

Si precum in firea lucrurilor jace si in interesulu statului si alu biseric'a, cá acum'a sa devina in fapta ceea-ce se dico: Cui que suum; cáci pe catu e mai secura biseric'a, pe atatu mai binespriginitu statulu, si pe catu mai in putere statulu, pe atatu mai linisita biseric'a. Afara de acestea demustra istori'a deplinu, ca o invasiune a puterei de statu pe teritorulu biseric'a si o amestecare a acesteia in afacerile statului aduce daune proprie, de ore-ce elementele eterogene in unu corpu organicu nu lucra spre bine. Totusi inse pentru societatea omenesca si biseric'a ca plantagiulu religiositatiei si moralitatiei, si statulu politicu cá aparamentulu dreptului si alu ordinii, suntu de lipsa.

Cugetu dara a fi demustratu necesitatea unei indepliniri a articolului 15 carea nu e in contra intentiunei onoratului comitetu. Acésta indeplinire nu e ce-va nou, ci numai ceea-ce s'a respicatu si garantatu mai nainte de Majestatea Sea. Deci facu propunerea:

Inalt'a casa binevoiesca a incheia, ca articolulu 15 se sunu in urmatoriulu modu:

„Fia-care beserica si societate religiósá legalmente recunoscuta are dreptulu invetiaturei in adunările sale biseric'esca si scolare precum si a exercitiului publicu alu religiunei, dispune si administreza autonomu afacerile sale, remane in posesiunea, folosinti'a si administratiunea institutelor, fundatiunetoru si fondurilor dedicate scopurilor de cultu, d instructiune si de binefacere, este insa in aparitiunea sea cá societate supusa legiloru generali ale statulu.“

— Respunsulu referintelui Dr. Sorm la acestea, prin carele dete o interpretatiune solena la articolulu 15 e urmatoriulu: Déca s'a disu in articolulu acest'a: a f a c e r i i n t e r n e, se intielege de sine, ca besericea este in administratiunea afaceriloru interne deplinu autonoma si nedependinte de puterea statului, eara in ingrigirea afaceriloru esterne este supusa statului cá alta societate.

Ce se atinge de libertatea invetiaturei, se intielege acésta in exercitiulu cultulu ddiescu, si afara de acésta este asecurata libertatea invetiaturei in art. 13 si 17.

Ce se atinge in fine de asecurarea averiloru beseric'esca, nu se arata de lipsa o respicatiune speciala pentru beserica, cáci senatulu nu voiesce a remane in deretrulu patentei imp. din 31 Decembre 1851, prin urmare cu ceea-ce amu voi sa asigurama aici besericea, amu asecuratu in art. 5 pre toti cetatenii, adeca cu neviolabilitatea proprietaticei. —

De pe malulu Muresiului.

Trecura doue si respective trei luni, decandu decursera alegerile in Comitatele multu cercatei Transilvaniei, cu ce succesu, scimu bine, adeca cu

proteste solemne ale Romaniloru in cotr'a abusuriloru si ilegalitatiloru manifestate din partea magistriloru in decurgerea alegeriloru eschidiendu prin aceea multi Romani *) cualificati si cu familia, si espuendu prin aceea multe familii la proletariatu, fara de a respecta binele de obste, candidandu-se si alegendu-se magiari necualificati spre a pute fi judecatori.

Acum'a cu dreptu si póte pune totu omulu intrebarea, ca ore adunandu-se diet'a in Pest'a, asemenea re'ntornandu-se membrii ministeriului dela Vien'a, anulá-se-voru alegerile ilegali? ca ore luá-e-voru in respectu protestele Romaniloru? si ore ce voru face cu amplotiati cei multi cari au prinsu bine si au fostu forte de lipsa dupa-ce s'au dasu amplotiati streini din Ardealu, fara de cari nu sciu cum s'aru fi pututu administra Ardealulu si carii acum'a in locu de multamire se eschidu dela tote oficiurile. Ore nu s'aru pute aplicá mai bine acesti'a ori la cari oficiuri din Ardealu, decatu sa se totu promoveze streini si de cei necualificati seu cu mai putina cualificatiune indiestrati ca fii Patriei cei eschisi cari au trasu plata pana acum'a pe trei luni? Déca s'aru fi aplicatu acesti'a pe la oficiurile contributiunale si la alte ramuri a oficiiloru finantiale candu s'au promovatu unii si alii la oficiunile acelea, aru fi castigatu erariulu nunumai prin aceea ca nu debuiá sa dea plata si la unulu si la altulu, dar si prin aceea ca avea amplotiati juristi absoluti si in totu tipulu cualificati nu cum suntu astadi la oficiurile finantiale in Transilvani'a.

Acéstea suntu intrebári seriose, de care trebuie sa se intereseze ministeriulu, de care trebuie sa se intereseze deputatii romani si se faca interpelatiune pentru viitoriulu romaniloru transilvani in genere si pentru viitoriulu multoru familiiu prin alegeri nefericite!

Audu ca in Comitatu Albei super. au demissionatu unu Kónzey asesoru si in loculu lui s'au denumitu de de asesoru fostulu asesoru Schrader Adolfu, unu sasu din scaun. Cohalmului. Acum'a de me veti intrebá cum s'au intemplatu aceea, de unu comite supremu romanu dengmesce pre unu sasu de asesoru, care nu e possessionatu, delaturandu pre Onitiu si Popovicia fostii asesori in Comitatu acest'a cu posesiune intr'unu Comitatu romanescu insa batjocoritu prin alegerile decurse, apoi sciu ce sa ve respundu? A.

Poian'a Marului in Sept.

Dle Redactoru! Fiindu ca pentru unii omeni mai ca nu mai potu efertu alte mijloce decatu publicarea faptelorlu loru celoru rele, asiá dara ve rogu sa bine voiti a dá locu in colónele stimabilei dvóstre foi urmátorei mele descoperii:

De unu anu de dile suntu asediatu cá docente la scóla nostra poporala din Poian'a Marului, in cursulu acestui anu amu avutu nenorocirea a vedé multe fapte necuviinciose din partea unuia dintre cei doi Preoti de aici, adeca din partea Parintelui Leontie, vediu'amu omeni miseri plangendu pe urma-i — unulu ca ia luatu Mosiór'a, altulu ca ia luatu vit'a, altulu ca l'a impoveratu cu stola, si altele, vediu'amu mai incolo cum acei nenorociti n'au unde se plange cáci, notariulu e fiulu seu, iera judele e nepotulu seu — dara amu gânditu ca omenii se voru cunoşce pre sinesi — si ca déca iubescu dreptatea, despre o parte nu voru asupri pre omeni asiá, de alt'a nu voru monopolizá posturile dela deregatori'a comunale, dara vedu ca omenii nu se cunosc pre sine si ca ei totu mai departe voiescu a merge cu pretensiunile loru egoistice, si ca se silescu a monopolisá inca si posturile scolare adeca: de docente, cáci acelu Parinte Leontie dupa ce si-a pusu cu câte uneltiri, pre unu fiu alu seu notariu carele dupa trecutul, dupa stadiile ce le-a făcutu, ba chiaru dupa faptele lui de candu este notariu n'aru meritá sa fia nici pergariu la oficiu (cáci si de prezentu este in cercetare criminalu) se silescu Parinte Leontie a-si mai pune si pre alu doilea fiu alu seu — carele d'abiá este in gimnasiulu inferioru — de docente in loculu meu, de aceea domni'a lui s'a silitu: a miciorá salariulu invetiatorescu, apoi nesciendu cum sa strice contractulu meu invetiatorescu, in dilele trecute se esprima in cancelari'a comunale, care e cas'a domniului, in fati'a mai multoru locuitori si reprezentanti comunali, ca cei ce au subscrisu acelu contractu, suntu

*) Si ne romani.

nise omeni de nimic'a si vagabundi, iera dupa ce spuseiu ca tocma Directorulu localu, Inspectorulu districtualu si alii suntu subscrisi acolo, me scóse din cancelaria impingendu-me si ghioldindu-me — amenintiandu-mi ca sa nu mai mergu mai multu in Poian'a Marului — ca nu i-mi va umblá bine.

De s'aru iedreptá macaru in ór'a a 11-a cáci Comisiunile, cercetările si chiaru pedepsele preste care au trecut pomenitulu parochu le-a uitatu curendu. *)

N. G u g u i a n u docente.

*) Ce bine aru fi candu amu pute sa crutiámu publiculu de noutati de aceste, pentru ca scimu ca nimenea nu se „zidesce“ de ele. R.

Concursu.

Devenindu vacante doue stipendie de câte 50 fl. v. a. din fundatiunea „Franciscu Iosefina“, pentru ascultatori de drepturi la academiele din patria, se deschide prin acésta concursu pana esclussivu 15 Octobre cal. vechiu 1867.

Aspiratorii la aceste stipendie sa-si substérna in terminulu prefriptu la Efori'a subsemnata: a) atestatu de botezu, b) atestatu, respective tote atestatele de studie din anulu scolasticu precedentu, si c) atestatu autenticatu de paupertate.

Sabiu 25 Seeptembre c. v. 1867.

Efori'a Archidiecesei
24—2 gr. res. din Transilvani'a.

Nr. 25—1 Concursu.

Pentru intregirea statiunei vacante de invetiatoriu in comunitatea gr. or. Ohabiti'a, ce e ingremiata maritului comitatu alu Carasiului si Protopresbiteratulu gr. res. alu Caransebesiului, se escrie prin acésta concursu.

Cu acésta statiune suntu impreunate urmátorele emolumente anuale:

a) in bani gat'a: 42 fl. v. a.

b) in naturale: 20 meti de cucuruзу in bóbe; 50 punti de lardu; 50 punti de sare; 10 punti lumini si cuartiru liberu.

Doritorii de a ocupá acestu postu de invetiatoriu voru avé a indiestrá petitiunile loru concursuale, timbrate dupa cuviintia, cu estrasulu de botezu, cu atestatu despre absolvarea cu sporiu bunu a cursulu pedagogicu in institutulu preparandialu din Aradu, apoi despre serviciulu de pana acum si purtarea loru morale si politica, si astfelu indiestrate le voru substerne Venerabilulu Consistoriu dreptu maritoriu alu diecesei Caransebesiului pana in 1/13 Novembre 1867.

Caransebesiu 21 Seeptembre 1867.

Consistoriulu diecesei Caransebesiului.

ad Nr. 164—1867.

Nr. 23—1 Edictu.

Stanca Ioann Porumbulu din Feldiór'a, care cu necredintia parasi pre legiutulu ei barbatu Ieremi'a Afinu, fara cá sa se scie loculu petrecerei ei, — se provóca prin acésta, cá in restempu de unu anu de dile dela datulu de fatia, sa se presentiede inaintea subsemnatulu foru protopopescu, cáci la din contra procesulu matrimoniale asupra-i pornitu, se va decide si in absentia densei, amesuratu SS. Canóne ale biseric'e nostre dreptu credinciose.

Forulu protopopescu gr. or. alu Tractulu Brasiovlui alu II.

Brasiovu in 24 Seeptembre.

Ioann Petricu,
Protopopu.

Subscris'a directiune aduce la cunoscenti'a on. publicu, ca

Calendariulu pe anulu 1868

care in tipografi'a archidiececana a estu de sub tipariu se póte capeta cá si in anii trecuti — brosiuratu cu 22 xr., ear in crud'a cu 20 xr. v. a.

Pre langa cele indatinate astronomice etc. se afla in resp. Calendariu: a) Siematismulu biseric'e gr. or. din Tranni'a Ungari'a si Banatu, b) Indegeltári folositoare din agronomia (lucrarea pamentulu) arataandu-se metodulu celu mai practicu si rationalu dupa care este de a se lucrá pamentulu cu folosu, c) Anecdote, poesii m. d.

Sabiu 27 Sept. 1867.

Directiunea tipogr. archid.